

بِسْمِ اللَّهِ
الرَّحْمَنِ
الرَّحِيمِ

القاعدہ

■ احمد ربیعی فر ■ مہدی فرمانیان

سروشنامه: ربیعی فر، احمد، ۱۳۶۳ - .

عنوان و پدیدآور: القاعده / تالیف احمد ربیعی فر؛ ویرایش علمی مهدی فرمانیان؛ [تهیه کننده] موسسه روشنگر آرمان اندیشه مطالعات بنیان دینی

مشخصات نشر: قم: دارالاعلام لمدرسه اهل البيت (ع)، ۱۳۹۳
مشخصات ظاهری: ۶۵ ص.

فروست: جریان شناسی سلفی گری معاصر؛ ۱۲
شابک (ح.ج): 8-24-7667-600-978 (V.12)

شابک (دوره): 3-9-94805-600-978 (V.Set)

وضعیت فهرستویی: فیبا

یادداشت: فهرستویی بر اساس جلد دوازدهم: ۱۳۹۳

یادداشت: کتابنامه

موضوع: القاعده (سازمان)

موضوع: تروریست‌ها

موضوع: تروریسم

شناسه افزوده: فرمانیان، مهدی، ۱۳۵۲ - ، ویراستار علمی

شناسه افزوده: موسسه روشنگر آرمان اندیشه مطالعات بنیان دینی

رده بندی کنگره: HV ۶۴۳۱/۲ الف ۱۳۹۳

رده بندی دیویی: ۳۰۳/۶۲۵

شماره کتابشناسی: ۹۳۵۵۳۶۹

انتشارات دارالاعلام
لمدرسة اهل البيت (ع)

انتشارات دارالاعلام لمدرسة اهل البيت (ع)

قم، خیابان فاطمی، کوچه ۲، فرعی اول، پلاک ۳۱

تلفن: ۰۲۵-۳۷۷۴۰۷۲۹

مدیر انتشارات: محمد حسن بهشتی ۰۹۱۰۲۰۴۳۱۰۶

موسسه مطالعات بنیان دینی

(اندیشکده راهبردی ادیان، فرق و مذاهب)

قم، بلوار شهید احمد کریمی، کوچه ۲۱، پلاک ۱۶

تلفن: ۰۲۵-۳۲۷۰۷۰۰۹، ۰۹۱۰۰۱۱۳۵۹۵

القاعده

تألیف:

احمد ربیعی فر

ویراستاری علمی:

مهدی فرمانیان

ناشر:

انتشارات دارالاعلام لمدرسة اهل البيت (ع)

صفحه آرایشی:

محبوب محسنی

چاپ و صحافی:

سلیمان زاده

تیراژ:

۵۰۰۰ جلد

نوبت چاپ:

اول - بهار ۱۳۹۴

قیمت:

۴۰۰۰ تومان

شابک:

۹۷۸-۶۰۰-۷۶۶۷-۲۴-۸

دیباچه

با توجه به تحولات منطقه و رشد و گسترش سلفی‌گری و جریان‌های تکفیری، موسسه مطالعات بنیان دینی با هدف ارائه تحقیقات کاربردی و راهبردی، طرح کتابچه‌های مختصر و علمی در زمینه سلفی‌گری را به موسسه دارالاعلام پیشنهاد داد. موسسه دارالاعلام لمدرسة اهل البيت عليه السلام، با اشراف حضرت آیت‌الله العظمی مکارم شیرازی - دام ظلّه الوارف - با هدف سلفی‌پژوهی و وهابیت‌شناسی و نقد آرا و افکار آنها، در سال ۱۳۸۹ تأسیس شد و با برگزاری دوره آموزشی - پژوهشی جریان‌شناسی سلفی‌گری و نقد وهابیت، به تربیت محقق در این زمینه پرداخت. در کنار تربیت متخصص، انتشار فصل‌نامه سراج منیر (مجله تخصصی نقد وهابیت) از مهم‌ترین اقدامات موسسه است که تاکنون، چهارده شماره از آن انتشار یافته و مورد استقبال مراجع، استادان و محققان قرار گرفته است. راه‌اندازی سایت وهابیت‌شناسی، انتشار آثاری در تبیین و نقد افکار سلفیه و ایجاد کتابخانه تخصصی، از دیگر فعالیت‌های این موسسه است.

در این زمینه، کمبود پژوهش‌های متقن، علمی و مختصر در شناخت و تحلیل جریان‌های سلفی معاصر وجود دارد؛ در حالی که اطلاع از وضعیت فعلی این جریان‌ها و ربط و نسبت آنها با دیگر گروه‌ها و مذاهب گوناگون، از احتیاجات مبرم مراکز علمی و فرهنگی کشور

است؛ به همین علت، مؤسسه دارالاعلام که مؤسسه‌ای تخصصی و حوزوی است و از استادان مجرب و پژوهشگران متخصص در زمینه سلفی پژوهی و نقد و هابیت برخوردار است، طرح مؤسسه مطالعات بنیان دینی را پذیرفت و مقرر گردید که به صورت مشترک این کتابچه‌ها انتشار یابد. این دو مؤسسه وظیفه خود می‌دانند که خلأ این پژوهش‌ها را پر کنند و در این زمینه، یاریگر مؤسسات و مراکز فرهنگی و علمی کشور باشند.

با توجه به مطالب بیان‌شده، مؤسسه طرح کتابچه‌های پالتویی در زمینه شناخت و تحلیل جریان‌های سلفی و تکفیری معاصر را در دستور کار قرار داد و با یاری گرفتن از استادان و پژوهشگران خود و مؤسسه مطالعات بنیان دینی، به انتشار چهارده کتابچه در معرفی و تحلیل جریان‌های سلفی معاصر اقدام کرد.

چهارده موضوع مورد تحقیق در زمینه جریان‌شناسی سلفی‌گری

معاصر عبارتند از:

۱. تاریخ تفکر سلفی‌گری؛
۲. ابن تیمیه، مؤسس مکتب سلفیه؛
۳. وهابیت، تاریخ و افکار؛
۴. جریان سلفی - زیدی؛
۵. دیوبندیه؛
۶. جماعة التبلیغ؛
۷. سپاه صحابه و لشکر جهنگوی؛
۸. طالبان؛
۹. اخوان المسلمین؛
۱۰. سلفیه جهادی؛

۱۱. افغان العرب؛

۱۲. القاعده؛

۱۳. داعش؛

۱۴. تأثیر افراط‌گری شیعه بر گسترش سلفی‌گری.

بیشتر نویسندگان از محققان مؤسسه دارالاعلام هستند که با گذراندن دوره پژوهشی دوساله نقد و هابیت در مؤسسه، اکنون توانایی تبلیغ، تدریس و تحقیق در زمینه سلفی‌پژوهی و نقد و هابیت را دارند و این تحقیق حاصل زحمات این عزیزان است.

در پایان، از حجت الاسلام والمسلمین دکتر مهدی فرمانیان، رئیس محترم مؤسسه مطالعات بنیان دینی (اندیشکده راهبردی ادیان، فرق و مذاهب) که راهنمایی و ویرایش علمی این مجموعه را نیز به عهده داشتند، صمیمانه قدردانی می‌کنیم.

مهدی مکارم شیرازی

ریاست مؤسسه

دارالاعلام لمدرسة اهل البيت عليه السلام

فهرست مطالب

۱۱	مقدمه
۱۳	سلفیه جهادی و افغان‌العرب، پیش‌قراولان القاعده
۱۷	تأسیس القاعده
۱۹	زندگی نامه بن‌لادن
۲۱	گاه‌شمار زندگی بن‌لادن
۲۲	تحولات تاریخی القاعده
۲۴	تجاوز عراق به کویت و ورود کفار به جزیره‌العرب
۲۵	سفر به سودان
۲۸	بازگشت دوباره به افغانستان
۲۹	تأسیس جبهه اسلامی بین‌المللی برای مبارزه با یهود و صلیبیان
۳۱	اقدامات القاعده
۳۲	آرا و افکار القاعده
۳۴	۱. توحید
۳۷	۲. جهاد
۴۲	۳. جماعت
۴۴	۴. العدو القریب و العدو البعید
۴۷	۵. ایران
۴۹	۶. جنبش اسلامی حماس
۴۹	۷. وهابیت
۵۱	القاعده در جهان امروز
۵۳	القاعده در شبه‌جزیره عربی
۵۵	اهداف و یژه القاعده در شبه‌جزیره
۵۷	القاعده در مغرب عربی
۶۰	القاعده در عراق
۶۱	القاعده در افغانستان
۶۳	منابع

مقدمه

«جبهه جهاد علیه صلیبیون و یهود» نام اصلی تشکیلات افراطی و تکفیری القاعده است. این تشکیلات را تعدادی از سلفیان جهادی و به رهبری اسامه بن لادن، در اواخر دهه هشتاد و اوایل دهه نود قرن بیستم میلادی، در افغانستان پایه‌گذاری کردند. این تشکیلات، هدف اصلی خود را مبارزه با آمریکا و هم‌پیمان‌های جهانی و منطقه‌ای اش اعلام کرد و در این زمینه به عملیات‌های متعددی علیه آمریکا دست زد. مهم‌ترین فعالیت نظامی، که به نام این گروه تکفیری تمام شد، تخریب برج‌های دوقلوی سازمان تجارت جهانی در نیویورک، در یازدهم سپتامبر ۲۰۰۱ میلادی بود که غریبان از آن سوء استفاده کردند و دین اسلام، دین خشونت، ترور و قتل معرفی شد. القاعده، خواسته یا ناخواسته، در دام کسانی افتاد که جنگ تمدن‌ها را کلید زدند. رفتار خشونت‌آمیز القاعده، مستمسکی شد برای کوبیدن دین سراسر رحمت اسلام و مسلمان‌های جهان. این سرآغازی بود برای تجاوزهای آمریکا و هم‌پیمان‌هایش به جهان اسلام، و قتل و غارت به اسم دموکراسی و مبارزه با تروریسم. این تفکرات عجیب و غریب از کجا آمده بود و چرا عده‌ای از مسلمان‌های به ظاهر متدین، این چنین چهره اسلام را تخریب

می‌کردند؟ پاسخ این پرسش را باید در وضعیت اسفبار مسلمان‌ها و رفتار حاکمان سکولارش جست‌وجو کرد.

عواملی که به رشد تفکر بنیادگرایی سلفی جهادی در جهان اسلام دامن زدند عبارتند از: ۱. امواج پرتلاطم مدرنیته و تندباد فکری و فرهنگی غرب در کشورهای اسلامی؛ ۲. فقدان حکومت اسلامی و پیشرو در مقابله با این روند؛ ۳. فقدان انگیزه دفاع از مقدسات و احکام اسلامی؛ ۴. بازگشت به هویت اصیل اسلامی.^۱

روش سلفی‌گری در کشور مصر، با روی آوردن اسلام‌گرایان به تفکر سلفی در برابر هجوم فکری - فرهنگی غرب صورت گرفت و تلاش‌های محمد عبده، رشید رضا و حسن البنا، همگی در این مسیر به بار نشست و جبهه‌ای اسلام‌گرا و سلفی را در مقابل غرب‌گرایی و مدرنیته تشکیل داد. اما فقر، فساد و سرسپردگی حاکمان کشورهای اسلامی به قدرت‌های غربی، همواره چون خاری در چشم اسلام‌گرایان بود. در این میان نخستین کسی که با پیش‌زمینه بازگشت به هویت اسلامی، سخن از هجرت، جهاد و مبارزه با طاغوت‌ها را به میان آورد، سید قطب بود. وی توانست در همان ابتدای فعالیت خویش، کشور مصر را به لרزه درآورد، تا جایی که تفکرات وی، بذر گروه‌ها و سازمان‌های سلفی - جهادی را ابتدا در مصر و سپس در تمام کشورهای اسلامی افشاند.^۲

در واقع دو موتور اصلی حرکت جنبش‌های سلفی - جهادی در جهان اسلام عبارتند از: ۱. تعالیم و کتب ابن تیمیه در دعوت به سلفیت، بازگشت

۱. نک: مهدی بخشی شیخ احمد، «القاعده و تروریسم مذهبی»، فصلنامه علوم سیاسی، ش ۴۱، به نقل از: البور روی، ص ۲۰۲؛ خورشید نجفی جویری، «اکاواوی نوینادگرایی اسلامی و جهانی شدن هویت»، مطالعات سیاسی جهان اسلام، ش ۳، ص ۷۷-۷۸.

۲. فواز جرجس، القاعده: الصعود والافول، ص ۴۲.

به هویت اصیل اسلامی و کنار زدن بدعت‌ها؛ ۲. تفکرات و کتب سید قطب در فرا خواندن به هجرت، جهاد و مبارزه با طاغوت‌ها برای رسیدن به حکومتی الهی و اسلامی که تمام احکام اسلام را جاری کند.^۱

مصر به جولانگاه جنبش‌های جهادی مبدل شد؛ جنبش‌هایی مانند جماعت اسلامی جهاد به رهبری شیخ عمر محمد عبدالرحمن (۱۹۶۷)، سازمان تکفیر و هجرت به رهبری احمد شکری مصطفی (۱۹۷۲)، سازمان آزادی‌بخش اسلامی، به سرکردگی صالح السریه (۱۹۷۴) و سازمان جهاد به رهبری محمد عبدالسلام فرج (۱۹۷۹).

این جنبش‌های سلفی - جهادی با جذب نیروهایی از میان اقشار مختلف اسلام‌گرایان مصر مانند پزشکان، اساتید دانشگاه، افسران نظامی و دانشجویان، نفوذ خود را در این کشور افزایش داده، به مبارزه با حاکمان وقت پرداختند. اقدامات مسلحانه و ترورهایی که این جنبش انجام داد باعث شد فشار حکومت مصر بر این گروه‌ها افزایش یابد و سران و اعضای آنها به زندان بیفتند؛ تا جایی که در اثر این فشارها و با به صدا در آمدن طبل جنگ در افغانستان و فریاد وجوب جهاد و دفاع از سرزمین اسلامی افغانستان و ساکنان مسلمان آن، تعداد بسیاری از مبارزان سلفی مصر از این کشور خارج شدند و به افغانستان رفتند تا فریضه جهاد و دفاع از وطن مسلمان‌ها را به جای آورند.

سلفیه جهادی و افغان‌العرب، پیش‌قراولان القاعده

هجوم شوروی به افغانستان در ۱۹۷۹، به مثابه تجاوز به بلاد مسلمان‌ها، گروه‌های جهادی جهان اسلام را برانگیخت تا برای دفاع از مرزهای اسلامی وارد عمل شوند. این جنگ زوایای مختلفی داشت و

۱. نک: گروهی از نویسندگان، الفتنة الغائبة، ص ۳۵.

